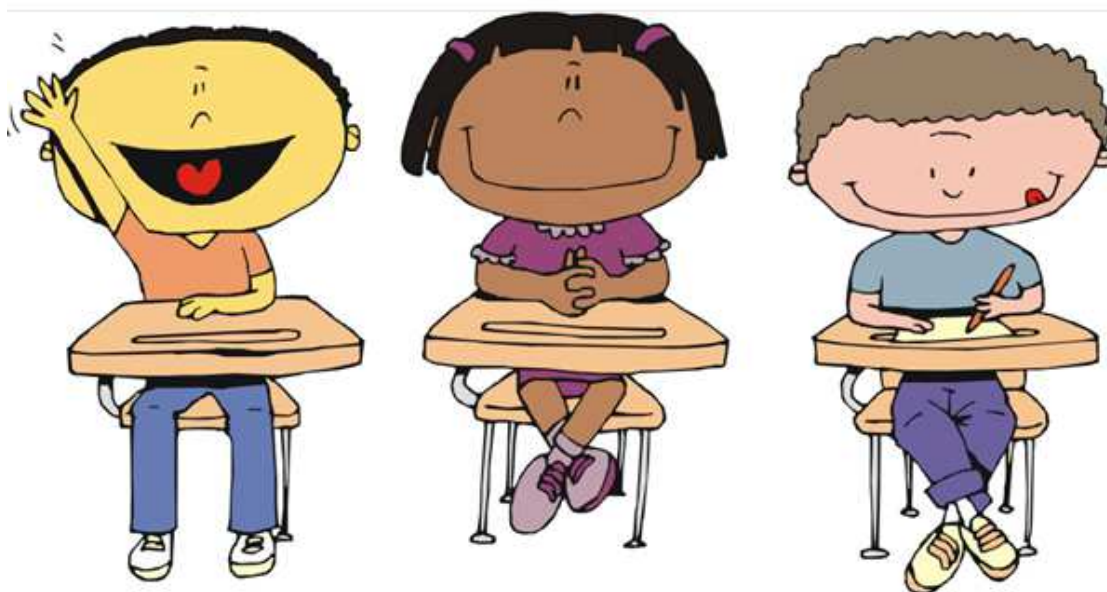

Rola emocji w kształtowaniu osobowości dziecka

Projekt pilotażowy

z

wykorzystaniem elementów

metody Reggio Emilia

opracowanie:

Magdalena Wasilewska

Toruń 2012

Wstęp

Emocje odgrywają istotną rolę w życiu każdego człowieka- zarówno dzieci jak i dorosłych. Towarzyszą nam w różnych sytuacjach, odpowiadają za relacje ze światem zewnętrznym.

Dzieciństwo jest okresem, kiedy wykształca się tzw. inteligencja emocjonalna. Dzieci zdobywają umiejętności związane z odbiorem, a także okazywaniem stanów emocjonalnych, poznają sposoby rozładowania napięć, panowania nad emocjami. Zdobyte wówczas umiejętności decydują o późniejszym życiu. Pierwszym środowiskiem, w którym funkcjonuje dziecko, a co za tym idzie zdobywa pierwsze umiejętności jest rodzina. Zdaniem psychologów kontakt emocjonalny między dzieckiem a rodzicami ma ogromne znaczenie dla prawidłowego rozwoju dziecka, sprzyja kształtowaniu się określonych postaw i zachowań.

Współczesna rodzina, jednak traci na swej uniwersalnej wartości, gdyż szybkie tempo codziennego życia, troska o warunki ekonomiczne zdominowały życie wielu rodzin a tym samym poszerzyły krąg problemów opiekuńczo-wychowawczych. We współczesnych czasach nie tylko niedobór materialny ale także niedobór opiekuńczy wpływa niekorzystnie na rozwój dzieci, zwłaszcza rozwój emocjonalny. Dlatego tak ważną rolę w kształtowaniu rozwoju emocjonalnego dzieci pełni szkoła.

Dziecko w szkole wchodzi w swój pierwszy świat, zdobywa doświadczenia w wyrażaniu i odbiorze emocji i uczuć . Nauczyciel jest pierwszą osobą po rodzicach, która ma wpływ na kształtowanie postaw, umiejętności społecznych oraz rozwoju emocjonalnego dziecka.

Obserwując rozwój moich wychowanków, dostrzegłam ogromny potencjał intelektualny u dzieci, przy jednoczesnych problemach emocjonalno – społecznych. Dzieci mają trudności w wyrażaniu emocji i uczuć, rozładowaniu napięć emocjonalnych, które niejednokrotnie prowadzą do sytuacji konfliktowych, czasem zachowań agresywnych. Skłoniło mnie to do głębszych rozważań i przygotowania projektu stymulującego rozwój empatii dzieci 5-6 letnich pt. „Rola emocji w kształtowaniu osobowości dziecka”.

Projekt ten jest opracowany zgodnie z założeniami Podstawy Programowej Wychowania Przedszkolnego, w myśl, której „celem wychowania jest wspomaganie i ukierunkowanie rozwoju dziecka...”, oraz jest integralny z założeniami metody Reggio Emilia.

Dzieci będące w wieku przedszkolnym są szczególnie podatne na wpływy otoczenia i oddziaływania wychowawcze. Posiadają już pewne doświadczenia, kompetencje społeczne, które z jednej strony są bardzo wartościowe, gdyż pomagają wchodzić w interakcje z rówieśnikami, a z drugiej strony są przyczyną powstawania konfliktów.

Projekt „Rola emocji w kształtowaniu osobowości dziecka” zawiera scenariusze z propozycjami zabaw i ćwiczeń, które przygotowują dzieci do życia w grupie, społeczności. Projekt zawiera również karty pracy, które nauczyciel może dowolnie dobierać do przeprowadzanych przez siebie zajęć.

Projekt kładzie nacisk na:

- ukierunkowanie rozwoju emocjonalnego dzieci;
- rozwijanie inteligencji emocjonalnej;
- kształtowanie osobowości dziecka.

Ważnym elementem w realizacji projektu jest klimat panujący w grupie, dzieci otoczone są życzliwością, wyrozumiałością, chęcią niesienia pomocy, cierpliwością przez co same starają się być życzliwe, wyrozumiałe, pomocne, empatyczne.

W trakcie cyklicznie prowadzonych zabaw integracyjnych, twórczych, tematycznych dzieci nabywają doświadczenia empatyczne oraz uczą się współpracy i współdziałania w grupie jak również poznają sposoby rozładowania napięć emocjonalnych, relaksacji, różnicowania uczuć pozytywnych, negatywnych, wyrażania stanów emocjonalnych w sposób akceptowany przez innych. Dzieci uczą się panowania nad emocjami, zachowania równowagi.

Systematyczne czytanie bajek terapeutycznych, relaksacyjnych i z morałem, które towarzyszy realizacji projektu wpływa na kształtowanie właściwych postaw prospołecznych, jak również pokonywanie lęków i sposoby radzenia sobie z negatywnymi emocjami.

Istotnym elementem jest współpraca z rodzicami, która polega na ich aktywnym zaangażowaniu w realizację projektu. Rodzice jako najważniejsi opiekunowie dzieci będą poproszeni o wypełnienie ankiety (na początku projektu jak i po jego zakończeniu), pozwalającej dokonać oceny wdrażanego projektu. Co więcej będziemy zapraszać rodziców do wspólnego czytania bajek terapeutycznych.

Mam nadzieję iż systematyczna realizacja projektu przyniesie szybkie efekty w postaci korzystnych zmian w zachowaniu się dzieci, nabywaniu umiejętności empatycznych, umiejętności identyfikowania, nazywania i wyrażania emocji i uczuć.

ZAŁOŻONE CELE PROJEKTU:

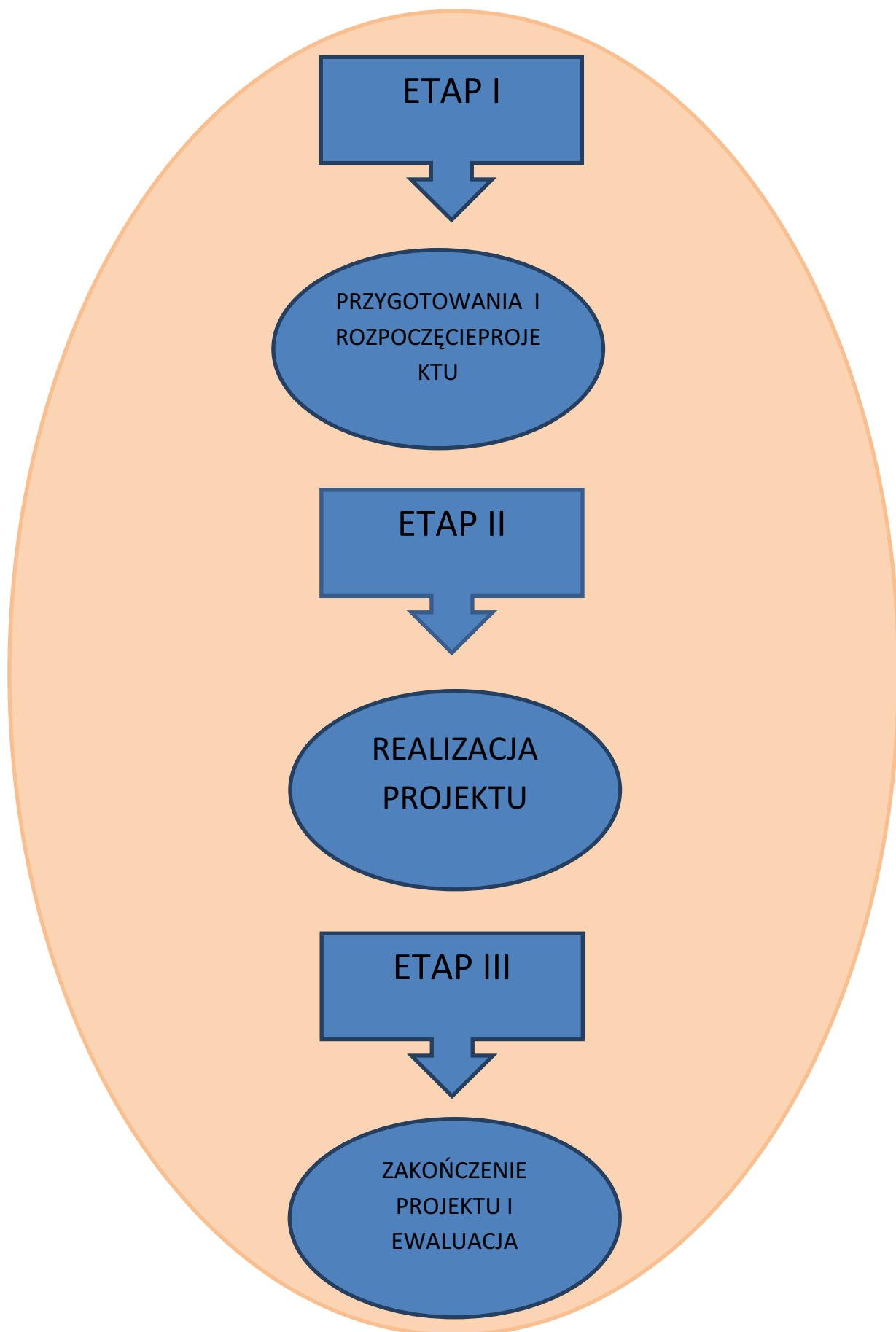
- Kształtowanie u dzieci właściwych postaw prospołecznych.
- Odkrywanie i doświadczanie różnorodnego i bogatego świata uczuć.
- Rozwijanie zdolności empatii.
- Wartościowanie zachowania dobrego i złego.
- Rozwijanie umiejętności opisywania własnych uczuć.
- Wzmacnianie poczucia wspólnoty w grupie poprzez przeprowadzone zabawy.
- Kształtowanie umiejętności radzenia sobie z uczuciami poprzez współpracę ze środowiskiem rodzinnym.

OCZEKIWANE EFEKTY:

- Dzieci aktywnie uczestniczą w zajęciach dotyczących emocji i sposobach radzenia sobie z nimi, potrafią wyrazić swoje emocje poprzez różne formy aktywności: plastyczną muzyczną, ruchową.
- Dzieci odczuwają potrzebę rozmowy na temat swoich emocji – pozytywnych i negatywnych.
- Dzieci kształtują umiejętność radzenia sobie z emocjami.
- Dzieci integrują się w toku wspólnych zabaw.
- Dzieci odczuwają potrzebę zabawy z rówieśnikami.
- Dzieci kształtują wzajemny szacunek do siebie.
- Dzieci potrafią okazać uczucia pozytywne i negatywne w sposób społecznie pożądanym.
- Dzieci potrafią rozmawiać o swoich uczuciach.
- Dzieci uświadamiają sobie przyczynę swojego stanu emocjonalnego.

Cele	Sposoby realizacji	Sposoby kontroli pracy	Czas realizacji
<p>Rozwijanie u dzieci umiejętności radzenia sobie z emocjami, w toku celowo tworzonych sytuacji wychowawczych oraz kształtowanie właściwych postaw prospołecznych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie zajęć w grupach w oparciu o scenariusze projektu „Rola emocji w kształtowaniu osobowości dziecka”. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zapisy w dzienniku; • zdjęcia; • karty pracy; • prace dzieci; • lista obecności; • wykaz wykorzystywanej literatury; • wizyta koordynatora z współpracującej placówki w Danii; • ankieta projektu. 	<p>I semestr roku szkolnego 2012/2013 (6 tygodni)</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca z rodzicami (aktywne uczestnictwo w zebraniach i konsultacjach). Angażowanie rodziców do wspólnych działań np. głośnego czytania. 		
	<ul style="list-style-type: none"> • Korzystanie ze specjalistycznej literatury. 		
	<ul style="list-style-type: none"> • Uczestnictwo dzieci w konkursach plastycznych, przedstawieniach teatralnych oraz wokalnie-muzycznych i tanecznych oraz wspólnych zabawach integrujących grupę. Stosowanie technik relaksacyjnych. 		
	<ul style="list-style-type: none"> • Regularne czytanie bajek: bajkoterapia, bajki terapeutyczne, bajki z morałem – analizowanie uczuć bohaterów. 		
	<ul style="list-style-type: none"> • Arteterapia- leczenie przez sztukę. Wykorzystanie różnorodnych technik plastycznych w pracy z dziećmi. 		

Schemat realizacji projektu

SCENARIUSZ NR 1

Temat: Rozpoznajemy i nazywamy uczucia.

I Wprowadzenie dzieci do tematyki projektu. Nauczyciel opowiada dzieciom czym są emocje, podaje przykłady:

- uczuć pozytywnych i negatywnych;
- sytuacji w których towarzyszą nam wybrane emocje;
- gestów i mimiki twarzy towarzyszących określonym emocjom.

II Nauczyciel odwołuje się do doświadczeń dzieci. Prezentuje planszę z dziećmi wyrażającymi różne emocje, dzieci próbują wcielić się w dane osoby i odegrać scenkę, w której zostaną zaprezentowane określone emocje. Następnie dzieci, które odgrywały scenki opowiadają jakie uczucia im towarzyszyły podczas zabawy.

Ćwiczenie 1.

Nauczyciel zawiesza arkusz papieru z rysunkiem sześciu słoneczek. Na nich widoczne są różne emocje, np.

- Pierwsze słońko– smutek
- Drugie słońko – szczęście
- Trzecie słońko– strach
- Czwarte słońko– złość
- Piąte słońko – spokój
- Szóste słoneczko - radość

Dzieci przyczepiają kartkę ze swoim imieniem do odpowiedniego słoneczka, zgodnie ze swoim nastrojem.

Ćwiczenie 2 – „Co czuję”

Nauczyciel podaje dzieciom przykłady różnych sytuacji, w których mogą się znaleźć. Dzieci zaś mimiką i gestem prezentują swoje uczucia.

Przykłady sytuacji:

- dostałem/am prezent;

- zgubiłem/am ulubioną zabawkę;
- moi najlepsi koledzy biją się;
- jestem sam/a w ciemnym pokoju.

Ćwiczenie 3

Dzieci wraz z nauczycielem dokonują selekcji uczuć pozytywnych i negatywnych za pomocą „kart emocji”.

Podsumowanie zajęć.

SCENARIUSZ NR 2

Temat: Rozpoznajemy i nazywamy uczucia.

I Odwołanie do poprzednich zajęć, określanie konkretnych stanów emocjonalnych, dokonanie podziału emocji na pozytywne i negatywne.

Ćwiczenie 1 – „Pudełko z emocjami.”

Dzieci losują kartoniki z określonymi emocjami. Ich zadaniem jest przyporządkować wylosowaną emocję do pudełka czarnego (uczucia przykre) lub białego (uczucia przyjemne). Decyzję muszą uzasadnić.

Ćwiczenie 2 – „Uzupełnianie zdań”.

Uczniowie siedzą w kręgu. Nauczyciel prosi o dokończenie następujących zdań:

- Czuję się zadowolony, gdy
- Czuję się zawiedziony, gdy ...
- Jestem zły, gdy ...
- Boję się, gdy...
- Jestem zdziwiony, gdy...

Ćwiczenie 3 – „Różne znaki”

Nauczyciel proponuje, aby uczniowie w jak najciekawszy sposób przedstawili rysunki pojęć: radość, smutek, złość (podział na grupy). Na zakończenie odbywa się prezentacja wszystkich rysunków, a dzieci odpowiadają na pytanie co przedstawia ich dzieło.

Podsumowanie zajęć.

SCENARIUSZ NR 3

Temat: Uczymy się określać i wyrażać uczucia.

I Powtarzamy wszystkie wiadomości związane z uczuciami.

Ćwiczenie 1 – „Kostka uczuć”

Uczniowie siedzą w kręgu. Jeden z nich rzuca „kostką uczuć” (duża kostka z kartonu lub tworzywa z wypisanymi na każdej ścianie narysowane są stany uczuciowe: smutny, radosny, zaciekawiony, zawstydzony, zły, spokojny), a następnie opisuje chwile, kiedy doznaje uczucia, które „wybrała” kostka. Następna osoba rzuca kostką i sytuacja się powtarza.

Ćwiczenie 2 – „Ruchome obrazy”

Dzieci wycinają z gazet różne zdjęcia. Układają je na kolorowej kartce papieru.

Wypowiadają się na temat:

-O czym myśli osoba na zdjęciu?

-Jaką ma minę? Dlaczego?

Ćwiczenie 3 – „Nie rozśmieszaj mnie.”

Dzieci dobierają się w pary. Siadają naprzeciwko siebie. Uczeń A usiłuje być poważny i za wszelką cenę stara się nie uśmiechać. Uczeń B ma za zadanie rozśmieszyć partnera. Kiedy mu się uda, następuje zamiana ról.

Ćwiczenie 4 – „Co się stało?”

Nauczyciel dzieli klasę na grupy. Każda grupa otrzymuje obrazek, które przedstawiają następujące sytuacje:

- dziecko biegnie ulicą,
- chłopiec siedzi na ławce w parku i płacze,
- gromadka dzieci siedzi przy ognisku i śpiewa,
- dziewczynka śmieje się na widok małego pieska, którego trzyma policjant.

Dzieci próbują znaleźć odpowiedzi na pytanie: Co czują osoby przedstawione na obrazkach?

Podsumowanie zajęć.

SCENARIUSZ NR 4

Temat: Uczymy się określać uczucia innych osób.

I Odwołanie do poprzednich zajęć, określanie konkretnych stanów emocjonalnych, dokonanie podziału emocji na pozytywne i negatywne. Zapoznanie dzieci z pojęciem empatii.

Ćwiczenie 1. – Opowiadanie „Basia i przyjaciel z Haiti” (płyta CD załącznik 3)

Wysłuchanie historii i rozmowa kierowana na temat: co się wydarzyło w tym opowiadaniu?
np.

- Kto występuje w opowiadaniu?
- Jaki miał kłopot chłopiec?
- Jak się czuł?

Ocena zachowania bohaterów opowiadania – udzielanie odpowiedzi na pytania

- Jak się zachowywali bohaterowie opowiadania i co czuli?
- Jak inaczej mogli się zachować?

Ćwiczenie 2- „Lusterko”

Dzieci dostają kartę z różnymi emocjami, próbują naśladować różne miny.

- jestem smutny,
- jestem zły;
- boję się;
- jestem zdziwiony.

Ćwiczenie 3- „Taniec”

Dzieci poruszają się zgodnie z melodią muzyki.

- Dźwięki niskie i powolne – okazywanie np. smutku, gniewu, strachu.
- Dźwięki wysokie i szybkie – okazywanie np. radości, zadowolenia.

Podsumowanie zajęć.

SCENARIUSZ NR 5

Temat: Jak radzimy sobie z trudnymi emocjami.

I Rozmowa z dziećmi dotycząca negatywnych emocji, kiedy i dlaczego się pojawiają.

Ćwiczenie 1 – „Podróż do krainy fantazji”

Prowadzący opowiada historyjkę (dowolną, wymyśloną przez siebie), w trakcie której dzieci odbywają podróż przez następujące krainy: Radości, Wściekłości, Spokoju itp. Fantazja w czasie podróży nie ma granic. Każda podróż powinna skończyć się w krainie Harmonii i Spokoju.

Ćwiczenie 2 „Burza mózgów”

Burza mózgów na temat: „Jak my radzimy sobie z negatywnymi emocjami”

Wspólne poszukiwanie rozwiązań na rozładowanie negatywnych emocji. Efektem ćwiczenia są przykłady w jaki sposób radzić sobie z trudnymi emocjami.

Ćwiczenie 3 „Papierowa wojna”

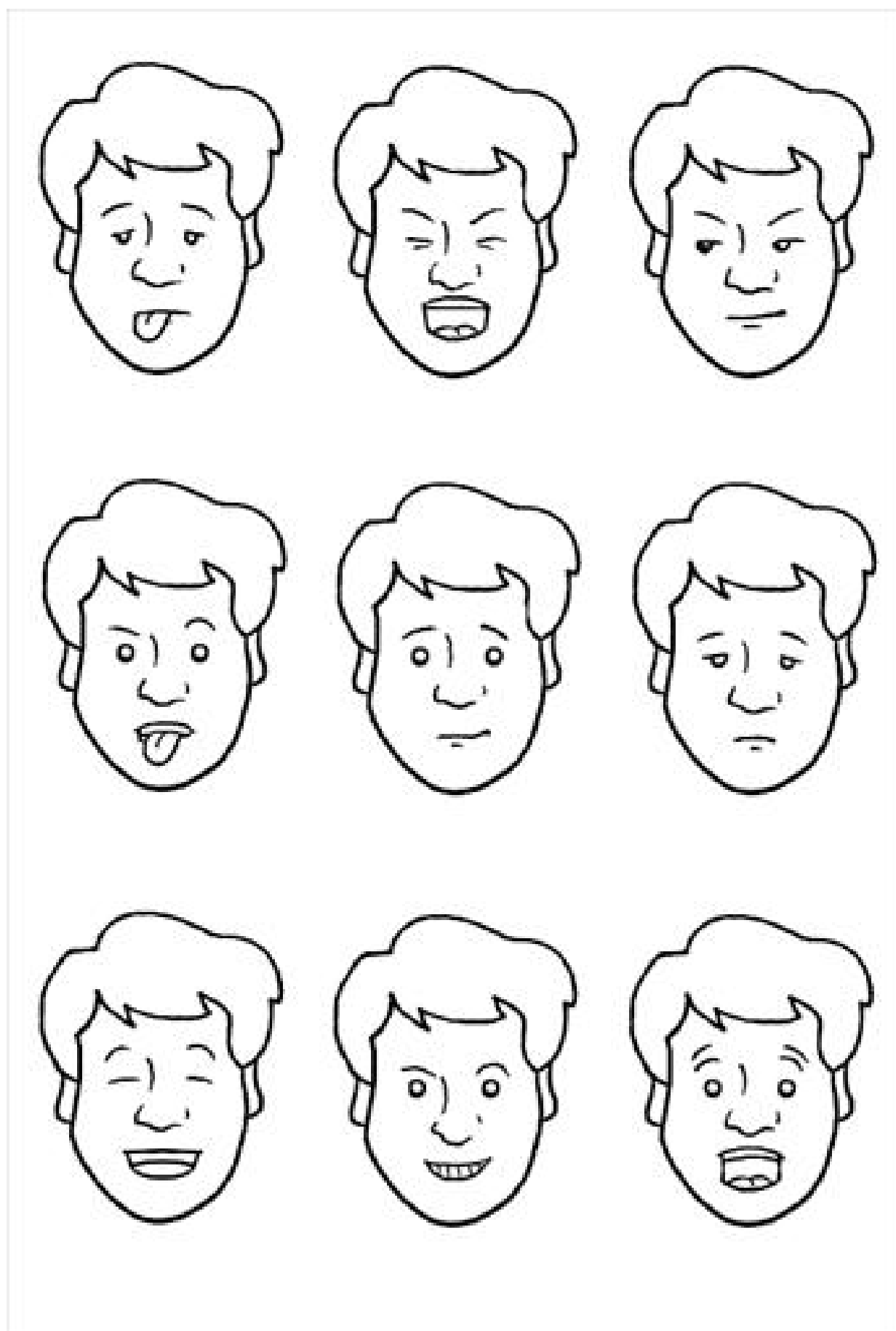
Dzielimy dzieci na dwie grupy. Nauczyciel wyznacza pole walki. Na hasło „wojna” wszystkie dzieci zaczynają formować z papieru kule i obrzucać się nimi nawzajem. Tej grupie, która po zakończeniu starcia będzie miała na swoim polu mniej kul, przyznajemy tytuł zwycięzcy.

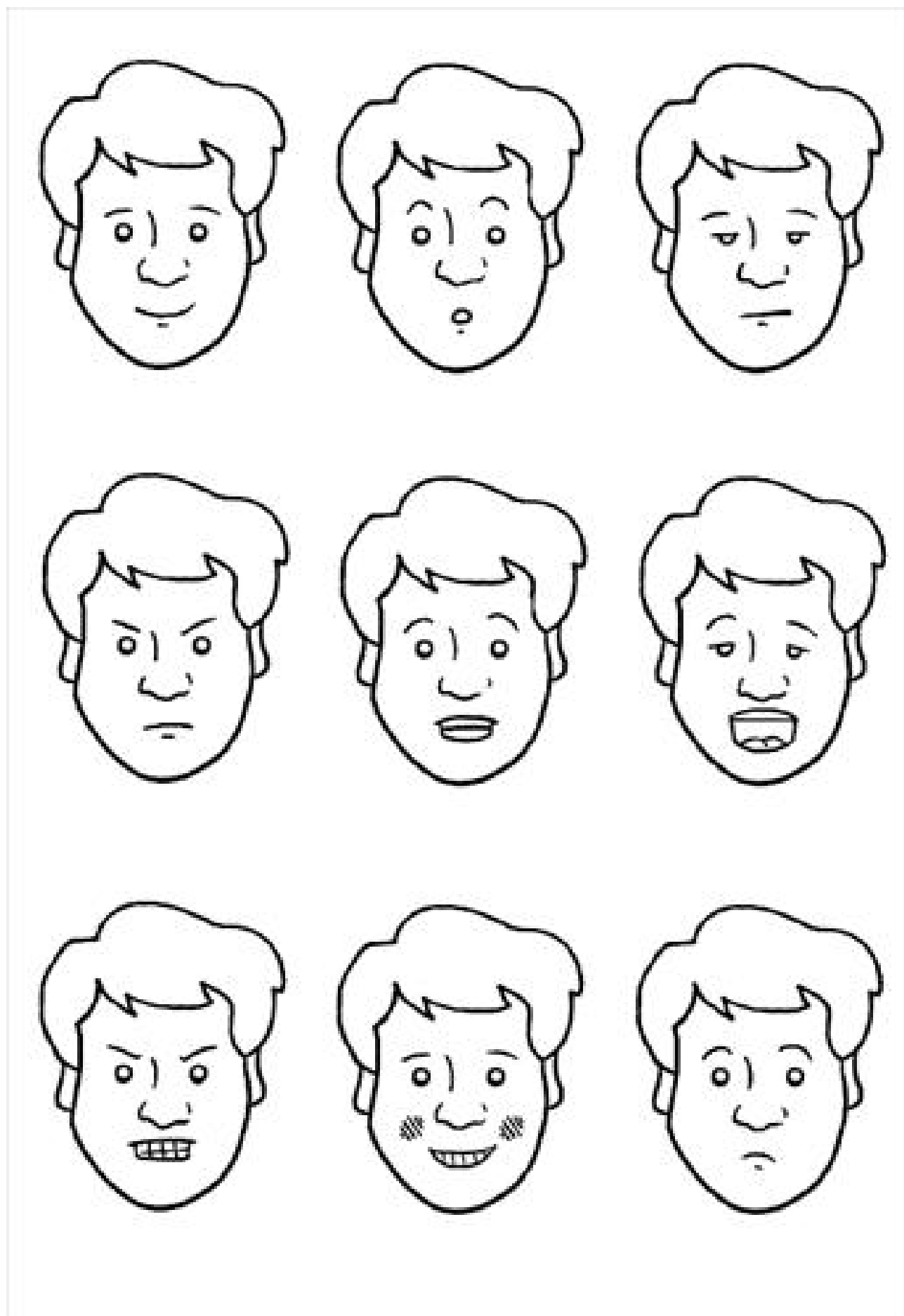
Ćwiczenie 4 – „Krzyk”

Każdy uczestnik zabawy na sygnał nauczyciela (wolne unoszenie rąk) zaczyna cicho mruzczyć. Mruczenie staje się tym głośniejsze im wyżej znajdują się ręce prowadzącego. Na koniec zabawy, gdy nauczyciel energicznie wyprostuje ręce, wszystkie dzieci wykrzykują „hurra”.

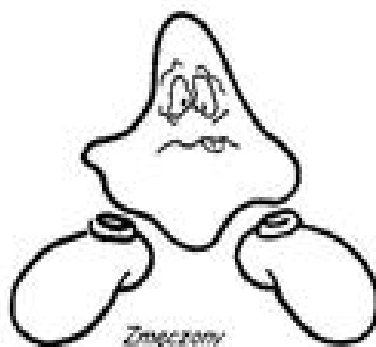
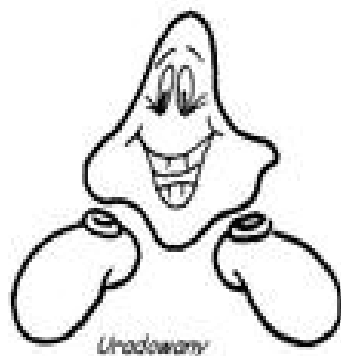
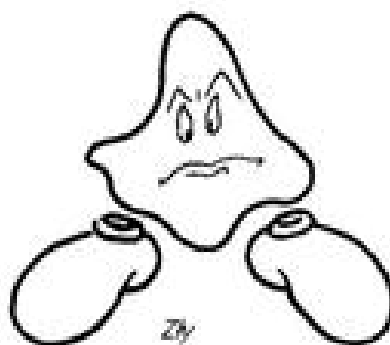
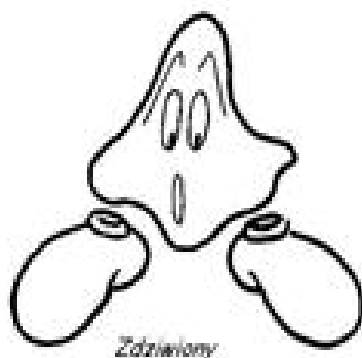
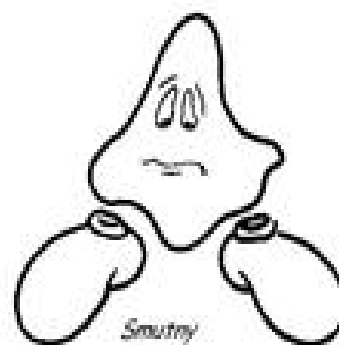
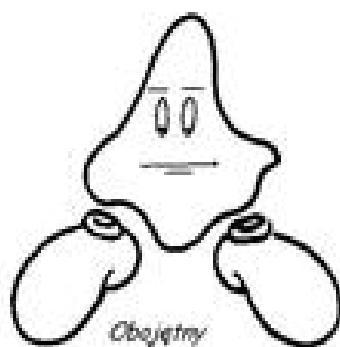
Podsumowanie zajęć.

KARTA PRACY 1

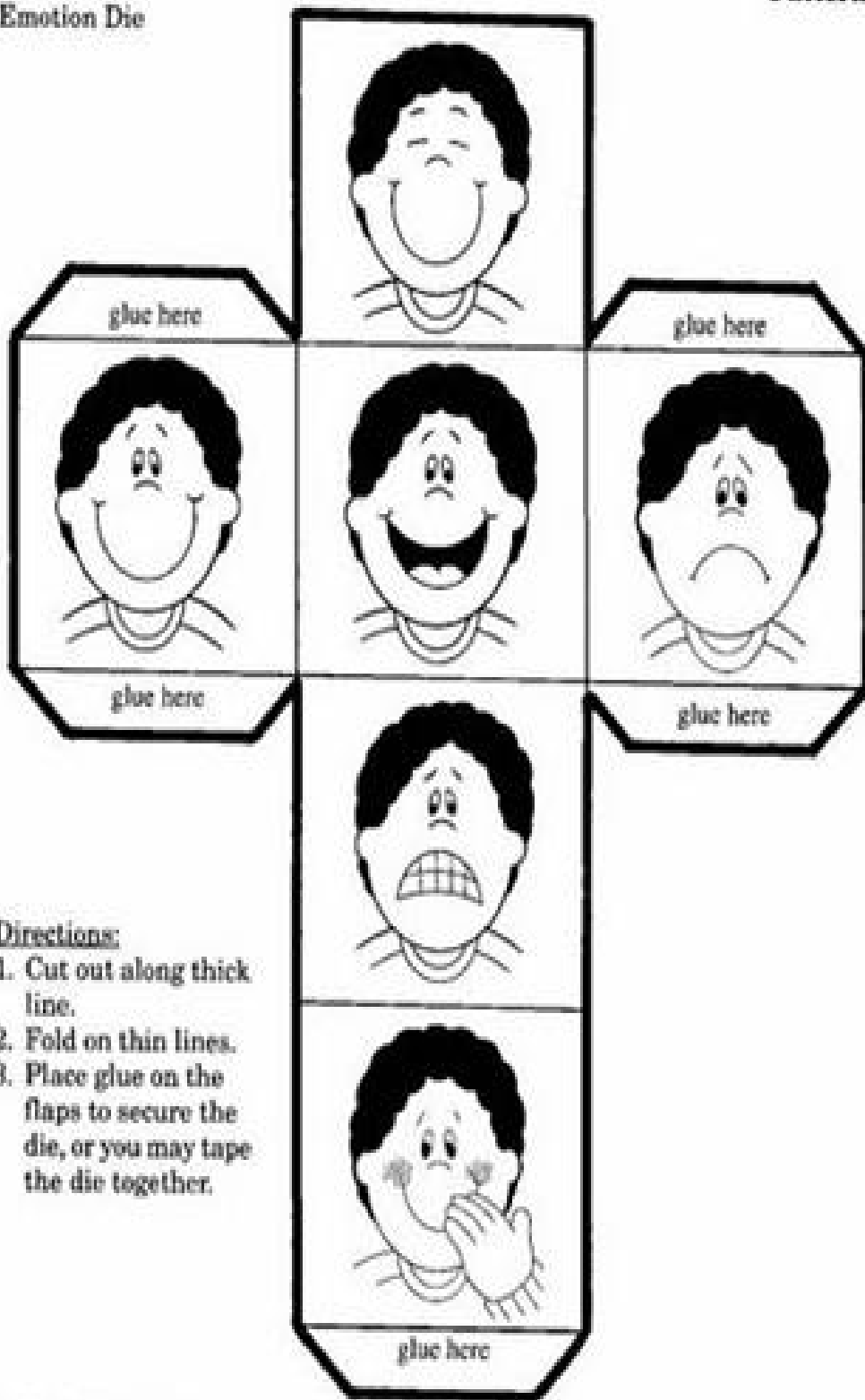

Który Duszek odpowiada Twojemu nastrojowi?

Emotion Die

Patterns

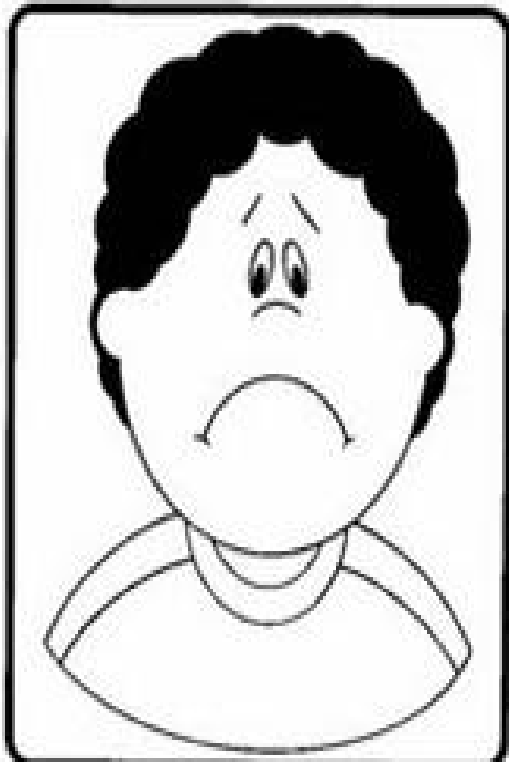
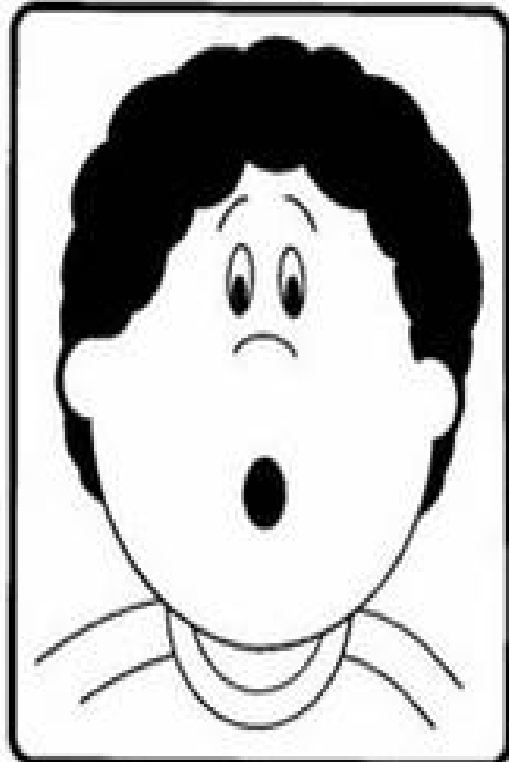

Directions:

1. Cut out along thick line.
2. Fold on thin lines.
3. Place glue on the flaps to secure the die, or you may tape the die together.

Patterns

How Do You Feel Today?

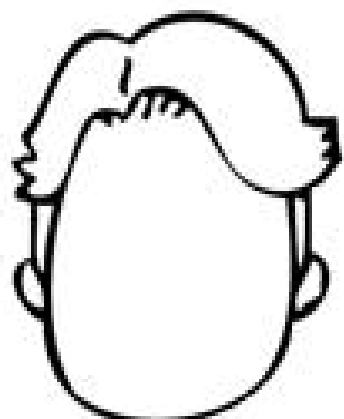

© Curious Doodles, Inc. (2011)

53

Patterns
How Do You Feel Today?

Jestem szczęśliwy

Jestem smutna

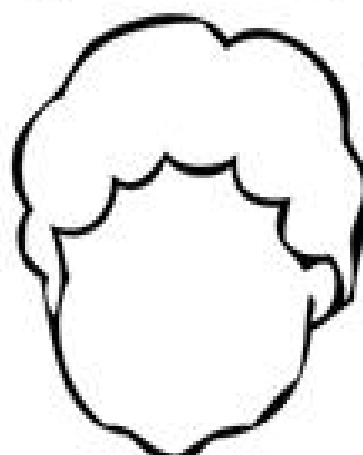
Jestem śpiąca

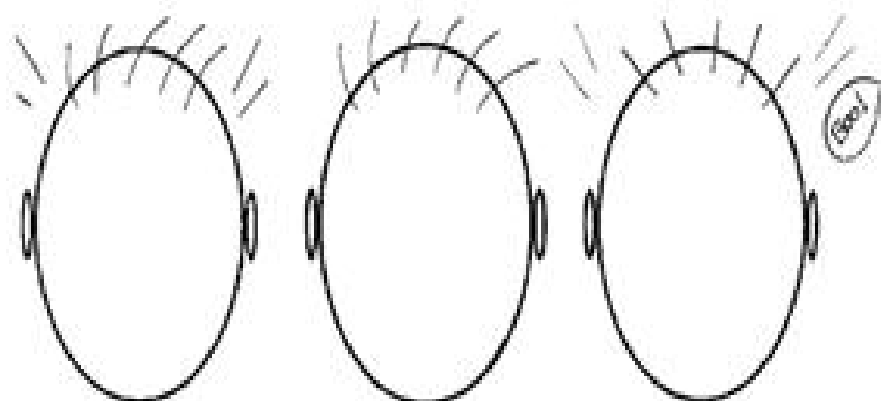
Jestem zmęczony

Jestem zły

Jestem wystraszony

NIESZCZĘSLIWY

SZCZĘSLIWY

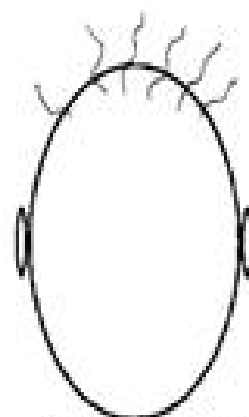
ZDZIWIONY

ZMARZNIĘTY

ZŁY

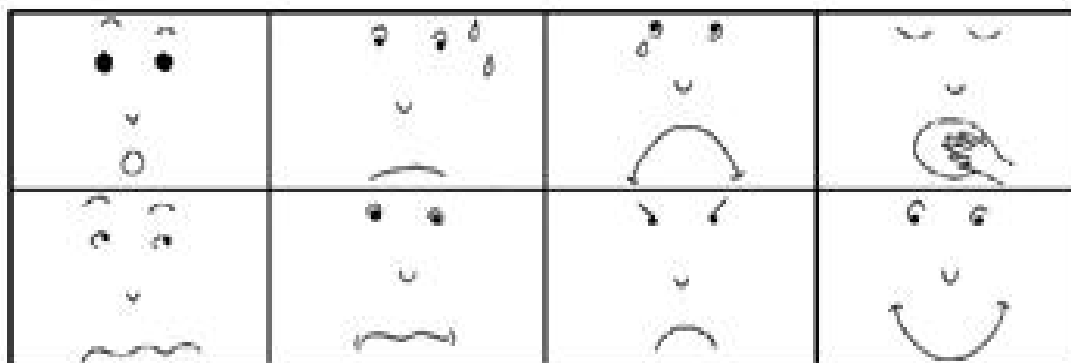
WYSTRASZONY

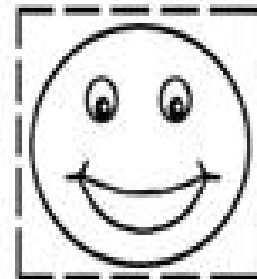
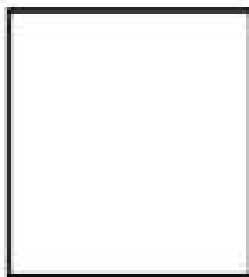
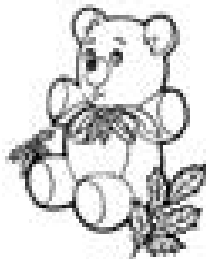
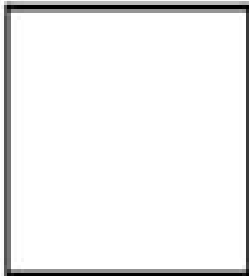
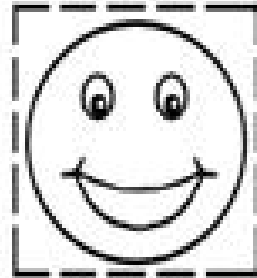
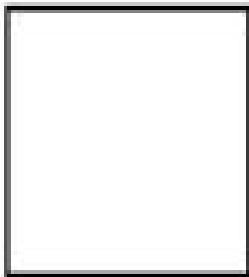
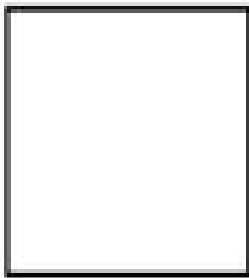

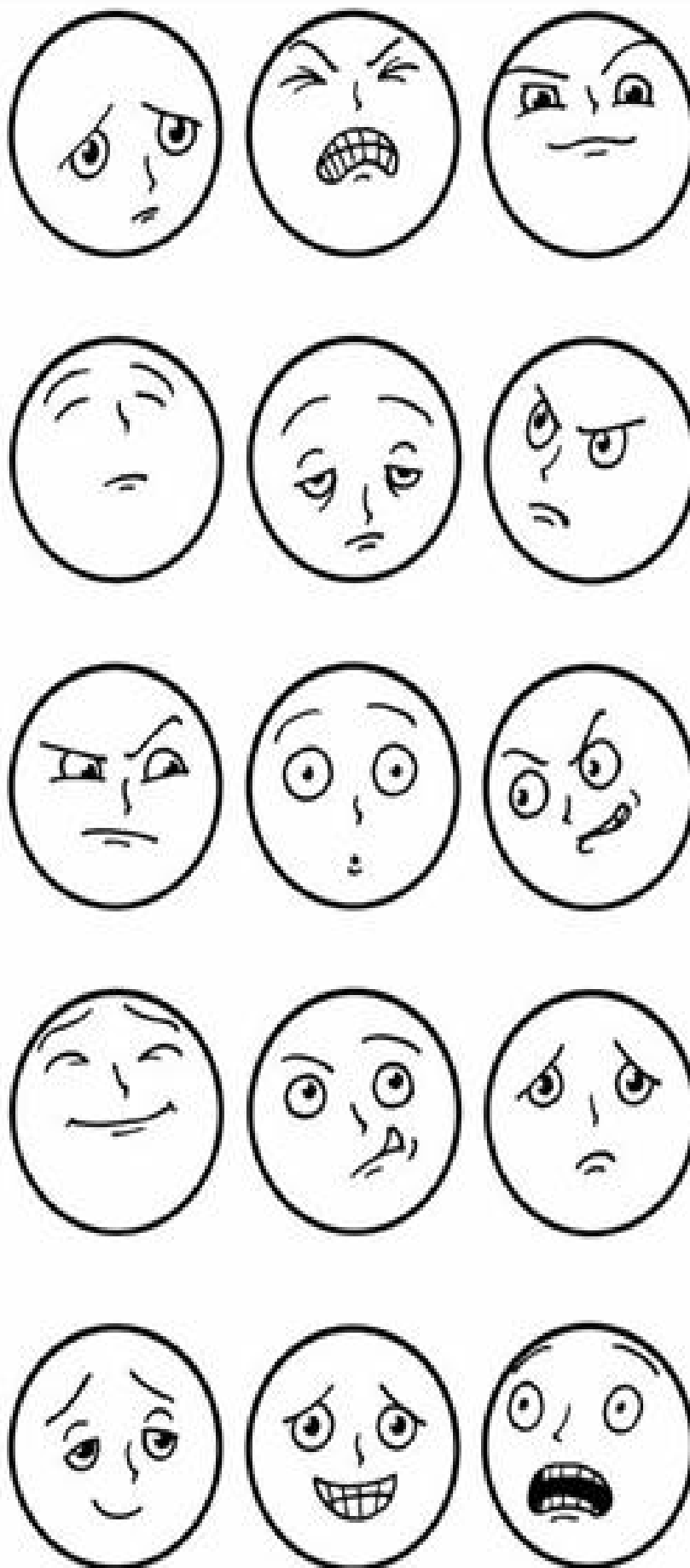
ŚPIĄCY

ZGRZANY

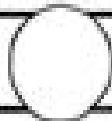
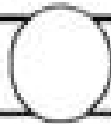
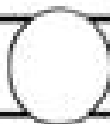
Zaznacz, kto jest wesoly a kto smutny.

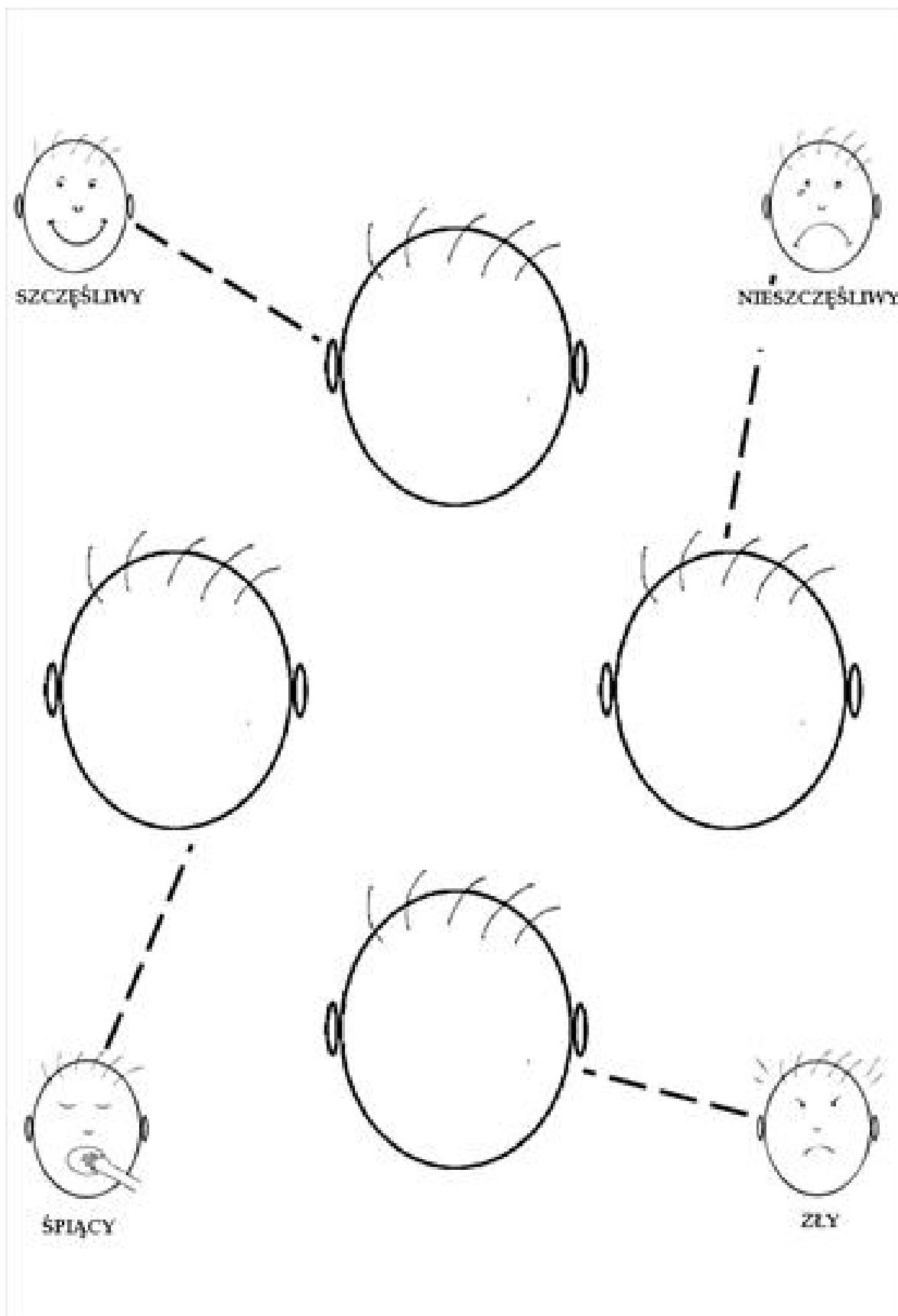

wesoly

smutny

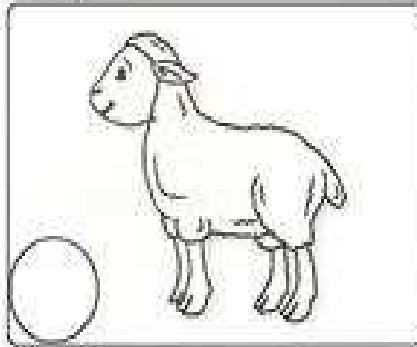
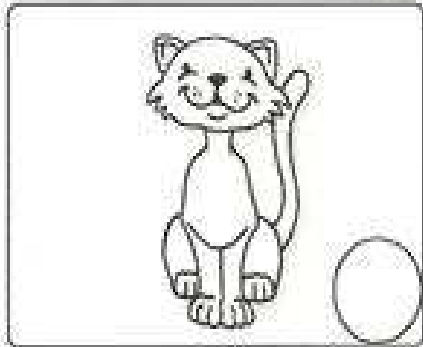
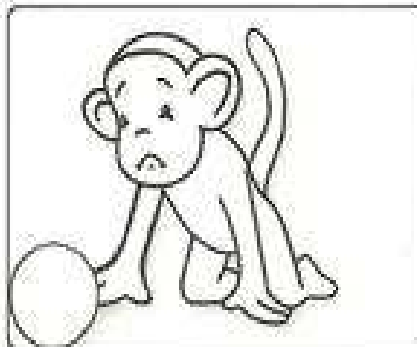
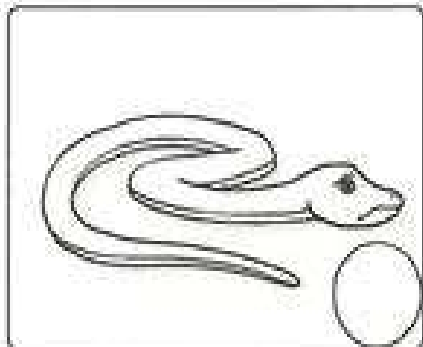
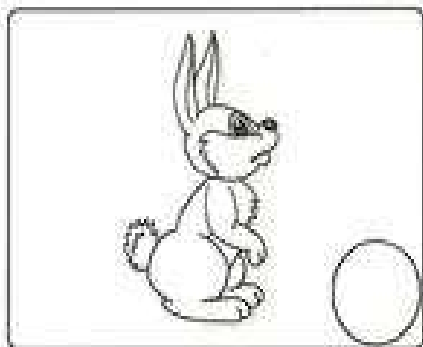
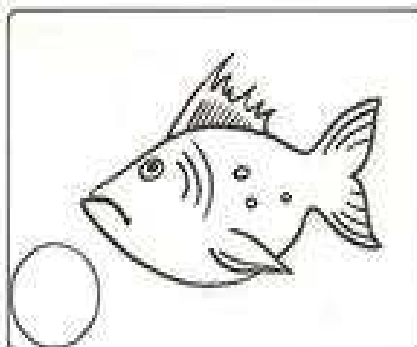
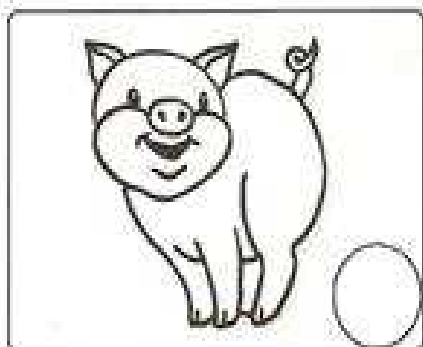
Narysuj, które zwierzątko jest wesołe a które smutne.

wesołe

smutne

Ankieta dla rodziców

Badanie efektywności wdrażanego projektu

„Rola emocji w kształtowaniu osobowości dziecka”

Proszę o określenie w skali od 0 do 5 (gdzie 0 to czynnik niski a 5 wysoki) poniższych zdań.

1. Oceń czy twoje dziecko potrafi dobrze radzić sobie w trudnych sytuacjach.
0 1 2 3 4 5
2. Oceń umiejętność opisywania uczuć przez twoje dziecko.
0 1 2 3 4 5
3. W jakim stopniu twoje dziecko potrafi wartościować zachowanie dobre i złe.
0 1 2 3 4 5
4. Czy twoje dziecko potrafi uświadomić sobie przyczynę swojego stanu emocjonalnego?
0 1 2 3 4 5
5. Oceń w jakim stopniu twoje dziecko potrafi integrować się z grupą.
0 1 2 3 4 5
6. Czy twoje dziecko przestrzega określonych zasad i umów?
0 1 2 3 4 5
7. Oceń potrzebę wdrażania projektu.
0 1 2 3 4 5

Uwagi

.....
.....
.....
.....

.....

data i podpis

Dziękujemy za wypełnienie ankiety.

Opowiadanie „Czarownica Tekla”

„Czarownica Tekla jest bardzo roztargniona - ciągle coś gubi, potraça, zapomina. Wpada wtedy w ogromną złość. Mimo to wszyscy ją lubią, bo tak naprawdę jest miła, wesoła i przyjazna. W dniu urodzin czarownicy zwierzęta z lasu przyniosły jej prezenty: „kapelusz – zwróć na mnie uwagę”, „czapkę, która słucha”, „okulary realisty”, „krzesło myślenia”, „uspokajający guzik” oraz „robaka – irytujesz mnie”. Czarownica bardzo się ucieszyła z prezentów. Od tej pory częściej uśmiechała się i była mniej zdenerwowana, bo kiedy chciała by ktoś na nią zwrócił uwagę, wysłuchał co czuje wkładała „kapelusz - zwróć na mnie uwagę”, kiedy ktoś ją złościł wręczała mu „robaka - irytujesz mnie”, kiedy miała jakiś problem i było jej smutno, zakładała „okulary realisty” i już widziała problem inaczej, stawał się on mniejszy, łatwiejszy do rozwiązania. W kącie swojej chatki postawiła „krzesło myślenia”. Siadała tam by przemyśleć swoje zachowanie i podjąć postanowienie. Często używała „uspokajającego guzika”. Zakładała go sobie na szyję lub swoim przyjacielom, gdy była potrzeba ściszenia zbyt podniesionego głosu, wzmocnienie głosu nieśmiałego, wyłączenie marudzenia. Kiedy zwierzątka nie chciały jej słuchać, wkładała im „czapkę, która słucha”- przypominała im jak być dobrym słuchaczem, pomagała się skoncentrować na tym co do nich mówiła”.

LITERATURA

- Baum H., Prawie pękam ze złości!, Kielce 2005.
- Faber A., Mazlish E., Jak mówić żeby dzieci nas słuchały? Jak słuchać, żeby dzieci do nas mówiły?, Poznań 1992.
- Gertsman S., Rozwój uczuć, Warszawa 1992.
- Goleman D., Inteligencja emocjonalna, Poznań 2003.
- Górecka – Mostowicz B., Co dzieci wiedzą o emocjach?, Kraków 2005.
- Mały uczeń w szkole, pod red. A. Jegier, Gdańsk 2010.
- Meyer- Glitza E., Kiedy Pani Złość przychodzi z wizytą, Kielce 2001.
- Mikta A., Opowiadania terapeutyczne, Gdańsk 2008.
- Molicka M., Bajki terapeutyczne, cz. 1, Poznań 1999.
- Molicka M., Bajki terapeutyczne, cz. 2, Poznań 2003.
- Molicka M., Bajkoterapia, Poznań 2002.